

VICTOR MOCANU, coord., *Procese de stratificare socială în Republica Moldova: Particularități și tendințe*, Institutul de Integrare Europeană și Științe Politice al Academiei de Științe a Moldovei, 2012

În anul 2012, a apărut, la Chișinău, lucrarea cu titlul *Procese de stratificare socială în Republica Moldova. Particularități și tendințe*, elaborată de către un colectiv de autori din Secția de Sociologie a Institutului de Integrare Europeană și Științe Politice al Academiei, coordonator dl. Victor Mocanu.

Dl. Victor Mocanu, directorul IIESP, anunța, în Cuvântul-înainte, că volumul este o parte componentă a unui proiect instituțional intitulat „Evoluția stratificării sociale în condițiile transformării societății și perspectivei de integrare europeană a Republicii Moldova”. Fără nicio îndoială că o astfel de preocupare științifică este una semnificativă și este de așteptat să contribuie la o cât mai bună cunoaștere a caracteristicilor societății și a vieții oamenilor.

Am citit cu mare interes studiile cuprinse în carte și structurate pe două capitole. Primul dintre acestea conține trei studii, unul de metodologia cercetării stratificării sociale (N. Soli) și două de retrospectivă istorică: evoluția structurii sociale în provinciile Principatelor Române și până în epoca modernă (A. Dumbrăveanu), respectiv structurarea socială a populației Basarabiei în perioada interbelică (A. Mocanu).

Printr-o documentare adecvată, autorii ajung să redea imagini dintre cele mai relevante referitoare la structura socială din perioadele audizate și la schimbările care au avut loc. Astfel, în studiul semnat de către domnul Andrei Dumbrăveanu este evidențiată trecerea de la satul arhaic feudal la o structură socială caracteristică provinciilor agrare colonizate (p. 28), efect al stăpânirii imperiale rusești asupra Basarabiei.

La rândul său, doamna Angela Mocanu relevă caracterul preponderent agrar al României interbelice (asemănător cu cel al altor țări din zonă, inclusiv al URSS), iar acest fapt era foarte evident în Basarabia, unde Recensământul din 1930 a arătat că 82,5% din populația de 2 863 milioane era ocupată în agricultură și 78,9% lucra în sate. Ca fenomen mai favorabil al acelei perioade, autoarea semnaleză dezvoltarea învățământului și sporirea proporției populației știutoare de carte, fără a se înregistra, totuși, nicio schimbare radicală, care ajunsese în 1930 la 38%, pe când în toată țara, valoarea era de 57%.

Cea de-a doua parte a lucrării mult mai voluminoasă, este consacrată analizei structurii sociale din perioada care s-a scurs de la declararea independenței și proclamarea Republicii Moldova (1991). Studiile incluse au la bază date de natură statistică, precum și rezultate ale unei ample anchete desfășurate în anii 2011–2012 pe un eșantion reprezentativ pentru populația rurală, de 1 586 subiecți din 72 de localități. De asemenea, au fost intervievați 103 experți din administrația publică centrală și locală, profesori, analiști politici, membri ai unor ONG-uri. Astfel, sub titlul „Consolidarea structurii sociale în etapa contemporană” sunt reunite studii referitoare la autoidentificarea socială (V. Mocanu), rolul reformelor politice asupra stratificării sociale (V. Blajca), țărani în structura socială a comunităților rurale (N. Dumbrăveanu), particularități ale stratificării economice în spațiul rural (I. Cobzac), stratificarea socioculturală (I. Caraman), nivelul de trai (V. Mândru), stratificarea socioprofesională (A. Mocanu), profilul social al elitei politice (A. Gorban), bunăstarea materială (Gh. Călcâi), inegalități în domeniul bunăstării (A. Rojco). Sunt foarte multe elemente ce merită evidențiate, noi referindu-ne aici la doar câteva dintre acestea, fie ele de natură

pozitivă sau negativă. Pentru început, să reținem că populația rurală, de 2 073 milioane, reprezintă 58% din totalul de 3 559 milioane persoane. În ultimul deceniu s-a redus considerabil numărul populației ocupate în agricultură, pe seama reducerilor din acest sector, în timp ce sporește numărul celor ocupați în administrație și servicii, precum și a specialiștilor cu studii superioare. Din datele de anchetă a rezultat că 4% aparțin clasei de sus, 13% se poziționează la clasa de mijloc, 83% se autoplasează în clasa de bază (p. 42). În acest context, remarc poziția adoptată de autori în domeniul autoidentificării naționale, și anume, utilizarea sintagmei moldovean/ român, fără a se face speculații pe această temă.

Un alt aspect pe care îl semnalizez se referă la faptul că în urma procesului de împrăștiere cu pământ se ajunge la reconstituirea sectorului gospodăriilor țărănești, iar acestea înregistrează o productivitate agricolă mult superioară mediei pe țară. Totodată, se înregistrează inegalități mari în ceea ce privește nivelul de trai, cu o proporție însemnată a populației sărace, fiind necesare politici de îmbunătățire a situației acesteia.

Capitolul acesta are și o consistentă parte de Concluzii, din care am să redau doar câteva.

Așa de exemplu, se consemnează faptul că „transformările economice și politice au condus la formarea de mari grupuri sociale și structuri profesionale, ceea ce duce la modificarea structurii societății în ansamblu. Noile grupuri sociale nu apar pe baza pricipiilor clasice de stratificare, ele au la temelie particularități naționale, legate de procesele de privatizare, de formarea economiei și relațiilor de piață, de unii factori geopolitici, de interesele politice în regiune ale statelor puternice în procesul globalizării” (p. 147–148). În același timp „nu există o relație clară între educație, ocupație, venituri, proprietate, mod și stil de viață etc. care facilitează identificarea claselor sociale” (p. 148).

În ceea ce mă privește, închei această succintă prezentare cu aprecierea că autorii volumului prezentat aici s-au străduit și au reușit să evidențieze procese sociale de interes deosebit pentru cunoașterea profilului structurii sociale, inclusiv al celui de stratificare din Republica Moldova, ceea ce se constituie într-o reușită, iar aceasta, la rândul ei, poate constitui o premisă pentru continuarea activității respective.

Ioan Mărginean

Mariana Stanciu, coord., *România în austeritate – Criza globală a consumismului pe credit*, Editura Omnia Uni SAST, 2012

În anul 2012, la Editura Omnia UNI SAST, Brașov, a apărut lucrarea *România în austeritate – criza globală a consumismului pe credit*, coordonată de cercetător dr. Mariana Stanciu, cu un colectiv de autori format din următorii cercetători din cadrul Institutului de Cercetare a Calității Vieții: Simona Ilie, Adina Mihăilescu, Cristina Humă, Dumitru Chiriac.

Lucrarea este structurată pe șase capitole mari (dintre care cel mai extins este primul, dedicat subiectului „dezvoltării lumii pe credit”), abordând, în mare, criza la nivel global, european și românesc, efectul măsurilor de austeritate în Europa și România, condițiile de trai și bugetul populației pe timp de criză, sărăcia și nivelul de trai, criza la nivelul localităților mici, situația în agricultură, în România și Uniunea Europeană în timp de criză, fiecare cuprinzând numeroase subcapitole.

Primul capitol, *Dezvoltarea lumii pe credit* – M. Stanciu –, prezintă o imagine de ansamblu a contextului European și mondial în care criza debutează (2008), se dezvoltă și se desfășoară (2009–2011). Noțiuni ca *datorii suverane* și *datorii ascunse*, globalizare (prin datorii suverane), dar și evoluții precum avântul unor țări asiatice (China, India) în aceste vremuri etc., alături de noțiuni mai recente, cum ar fi *consumismul*, *indicele competitivității globale*, *indicele bunăstării planetare*, dar și *amprență ecologică* și *biocapacitate*, sunt prezentate cititorului de orice proveniență, fie că este cercetător, student sau face parte din publicul larg, căci subiectele prezentate de colectivul de autori